

Täysistunto

Torstai 5.10.2017 klo 16.00—22.01

2.3. Suullinen kysymys nuorten syrjäytymisen ehkäisemisestä (Touko Aalto vihr)

Suullinen kysymys SKT 132/2017 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Aalto.

Keskustelu

16.32 **Touko Aalto vihr:** Arvoisa puhemies! "Suomalaiset jakautuvat menestyviin ja syrjäytyneisiin." Näin otsikoi Helsingin Sanomat tänään julkaistun hallituksen sisäisen turvallisuuden strategian. Syrjäytyminen on tämän maan suurin turvallisuushaaste. Huono-osaisuus koskee yhä enemmän ja yhä vahvemmin tiettyjä ihmisiä. Tämä maa jakautuu kahtia. Tämä on myös hallituksen tekojen seurausta. Tuloerojen kasvu ja huono-osaisuuden lisääntyminen ovat seurauksia leikkauksista koulutukseen, sosiaaliturvaan ja kansalaisten hyvinvointiin. Kysynkin siis asianomaiselta ministeriltä, mitä konkreettisia ja pikaisia toimia tämä hallitus esittää torjuakseen maamme jakautumista menestyviin ja syrjäytyneisiin.

16.33 **Sisäministeri Paula Risikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tänä todella julkistettiin sisäisen turvallisuuden strategia, ja olen oikein ylpeä siitä, koska se on eräänlainen kivijalka sille työlle, mitä me tulevaisuudessa teemme turvallisuuden eteen. Suomi on yksi maailman turvallisimmista maista, ja sellaisena me haluamme sen pitääkin. Ja siitä syystä me haluamme, että kaikki pysyvät mukana. Yksi sisäisen turvallisuuden suurimmista haasteista on syrjäytyneisyys ja syrjäytyminen, ja se voi koskea ketä tahansa ja minkä ikäistä tahansa milloin tahansa. Me teemme kaikkemme hallituksessa erilaisilla keinoilla, että me saisimme pysymään kaikki mukana. Ja tärkeää on myöskin se, että me lähimmäisinä huomioimme sen huolenpidon ja lähimmäisen auttamisen. Sinä ja minä, Touko Aalto, olemme molemmat vanhempina vahvoja ja luotettavia nuorille. Mutta kaiken kaikkiaan olen sitä mieltä — ja tähän mennään kaikilla erilaisilla teoilla, kuten näillä verotusratkaisuilla, kuten koulutuksen järjestämisellä, kuten kaikella sillä — että työ on parasta sosiaaliturvaa. Koulupaikka nuorille, [Puhemies koputtaa] mutta myöskin sitä kuntoutusta, ja myöskin sitä kiusaamisen [Puhemies: No niin, ministeri Risikko!] vähentämistä.

Puhemies Maria Lohela: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä, ilmoittautumaan.

16.34 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erityisesti nuorten aikuisten osuus syrjäytymisuhan alla olevista ihmisistä on huolestuttava. Meillä ei ole varaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2017 vp

yhteenkään menetettyyn sukupolveen. OECD:n mukaan jopa yli viidennes 20—24-vuotiaista suomalaisista miehistä on työttömänä eikä osallistu koulutukseen — jopa yli viidennes. Minäkin tunnen tällaisia ihmisiä; otaksun, että myös ministeri Risikko tuntee tällaisia ihmisiä. Suomen on kyettävä ottamaan kiinni niistä, jotka ovat putoamassa. Ei heiltä puutu tahtoa tai halua, he tarvitsevat kannustusta ja tukea, eivät keppiä. Siksi kysyn asianomaiselta ministeriltä, aikooko hallitus tehdä korjausliikkeen budjettiesitykseensä puuttuakseen nuorten putoamiseen koulutuksesta ja työelämästä.

16.35 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on erittäin huolissaan nuorten syrjäytymisestä ja koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten suuresta määrästä, ja se kävi esille myöskin tänään ministeri Risikon esittelemässä sisäisen turvallisuuden strategiassa. Tämä on sellainen painopiste, jonka hallitus on nostanut erittäin vahvasti pöydälle, ja meillä on ministeriryhmä, johon kuuluu lukuisia hallituksen ministereitä, joiden yhteisin toimin eri ministeriöiden ponnisteluina pyrimme syrjäytymistä vähentämään.

Paras keino ehkäistä syrjäytymistä on auttaa ja puuttua ajoissa, ja siitä syystä meillä on aivan ehdoton suunta varhaiseen puuttumiseen ja ennaltaehkäisyyn. Tarvitaan monipuoliset, moniammatilliset lasten ja perheiden palvelut, joita rakennetaan tällä hetkellä muun muassa OKM:n ja STM:n yhteistyöllä. Sitten tarvitaan lukuisia keinoja koulutusjärjestelmän puolella. Koulutustakuussa on päästy erittäin vahvoin askelin eteenpäin, eli nuoret saavat koulutuspaikan toiselta asteelta. Ja seuraava vaihe on sitten ehkäistä keskeyttämistä muun muassa ammatillisen koulutuksen reformin keinoin. Riittävä tuki, [Puhemies koputtaa] vahva perusopetus, koulutustakuu, Ohjaamo-palvelut, psykososiaalinen tuki...

Puhemies Maria Lohela: Ja seuraavaan kysymykseen mennään.

... ja kuntoutus. Keinoja tarvitaan paljon. [Sari Sarkomaa: Ja varhaiskasvatus!]

16.37 Tiina Elovaara si (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erinomainen asia, että uusi sisäisen turvallisuuden strategia nostaa nuorten syrjäytymiskehityksen keskiöön ja haluaa puuttua varhain tähän asiaan. Viime viikolla Tampereella tapahtui erittäin väkivaltainen nuorten joukkotappelu, josta poliisi ei valitettavasti saanut tietoa muilta viranomaisilta tappelua edeltävistä tapahtumista. Jos poliisi olisi ollut tietoinen, olisi tämä mahdollinen väkivaltainen alaikäisten yhteenotto voitu estää. Kuinka hallitus aikoo tukea eri viranomaisten välillä tapahtuvaa yhteydenpitoa sekä yhteistyötä?

16.37 Sisäministeri Paula Risikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on erittäin hyvä kysymys, koska minultakin monta kertaa kysytään, kuinka paljon niitä poliiseja pitäisi olla, ja kun aina sanon, että ei se määrä vaan myöskin se yhteistyö, mitä tehdään muiden viranomaisten kanssa, ja se tiedonkulku. Jos me haluamme ehkäistä väkivaltaa, terrorismia tai esimerkiksi tappeluja tai väkivaltaisia tekoja Suomessa, niin mitä aikaisemmin me saamme niistä tiedon ja pystymme ennakoimaan, sitä paremmin me pystymme todella puuttumaan niihin. Tietenkin tärkeää nyt tässä tilanteessa on sitten jälkihoitaa tämä tilanne. Meillä on jokaisessa poliisilaitoksessa Ankkuri-malli, jossa nimenomaan moniammatillinen tiimi ottaa tällaiset rikoksilla oireilevat nuoret, ottaa heistä kopin ja lähtee hakemaan heille apua, että me pääsisimme hyvälle elämän polulle siitä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2017 vp

16.38 **Ozan Yanar vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus sanoo tässä sisäisen turvallisuuden strategiassaan, että keskeisin sisäisen turvallisuuden haaste on laajeneva ja monimuotoinen syrjäytyminen. Tämän tunnustaminen on todella tärkeä pointti, ja me tiedämme kaikki, että kaikki pitää pitää mukana. Mutta on toki pakko kysyä: minä takia hallitus tekee päinvastaista politiikkaa? Te olette leikanneet etsivästä nuorisotyöstä valtavasti, te olette romuttaneet nuorisotakuun, te olette leikanneet kaikista koulutusasteista. Onko tämä teidän mielestänne johdonmukaista politiikkaa, mitä te teette, arvoisat ministerit?

16.39 **Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Syrjäytyminen Suomessa kasvoi niinä vuosina, kun myöskin resurssit syrjäytymisen ehkäisytyöhön lisääntyivät. Meillä on järjestelmässä monenlaisia puutteita ja vikoja, ja se erityisesti keskittyy siihen, että meillä ei toimi riittävän varhainen tuki eli ennalta ehkäisevät perheiden palvelut, varhaiskasvatus, lasten ja perheiden monipuolinen, moniammatillinen auttaminen silloin, kun on hätätilanne perheessä, neuvoloiden ja varhaiskasvatuksen tiiviimpi yhteistyö, perusopetus ja sinne kohdennettavat, myös muilta ammattisektoreilta tulevat tukipalvelut tilanteissa, joissa lapsi ja nuori sitä tarvitsee. Meidän pitää pystyä kääntämään painopistettä varhaisempaan ja ennalta ehkäisevämpään puuttumiseen. Siihen meillä on hallituksessa muun muassa lapsi- ja perhepolitiikan muutosohjelma, jota tehdään, joka on saanut kentällä kyllä erittäin tervetulleen vastaanoton. Lisätään yhteistyötä koulujen ja sosiaali- ja terveyssektorin välillä. Tietenkin me myöskin lisäämme resursseja heti, kun taloustilanne sen sallii, ja ensi vuoden budjetissa niitä tehtiin jo.

16.40 **Pilvi Torsti sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai on tehtävä sekä korjaavia että ennalta ehkäiseviä toimia, ja korjaavina toimina esimerkiksi olemme virittäneet jo monta vuotta nuorten aikuisten osaamisohjelmaa, jossa nimenomaisesti puututaan juuri siihen joukkoon, joka ei meinaa työllistyä. Se on kuitenkin nyt budjetissa leikattu pois, ja toivon, että sitä harkitaan uudelleen.

Mutta kysyisin kuitenkin opetusministeriltä: Te puhutte varhaisen tuen merkityksestä. Kuitenkin meillä ovat kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat lapset jääneet erilaiseen asemaan viime vuosina, nimenomaan hallituksen aktiivisten päätösten vuoksi, ja meillä on monta kaupunkia — myös kokoomusenemmistöinen Helsinki — jotka ovat toisaalta päättäneet olla panematta toimeen subjektiivisen päivähoidon leikkausta. Joten oleteko selvittänyt, mitä tämä kokoaikaisen tuen puute todella tarkoittaa, kun me puhumme varhaisesta puuttumisesta haavoittuvimmassa asemassa olevien lasten keskuudessa?

16.41 **Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Korjaan heti alkuun: Edellisellä hallituskaudella luotiin nuorten aikuisten osaamisohjelma siihen puutteeseen, että ammatillisen koulutuksen järjestelmä ei kyennyt palvelemaan tätä kohderyhmää eli nuoria aikuisia, joilta puuttui toisen asteen tutkinto. [Li Andersson: Ja nytkö se pystyy?] Ensi vuoden alusta astuu voimaan uusi, yhtenäinen ammatillisen koulutuksen järjestelmä ja lainsäädäntö, joka korjaa tämän puutteen ja pystyy palvelemaan myös tätä haastavaa kohderyhmää paremmin. Sen lisäksi hallitus lisäsi ensi vuoden budjettiin 1 000 opiskelijavuotta ammatilliseen koulutukseen, nimenomaan nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn. [Vasemmalta: Miten se varhaiskasvatukseen liittyy?]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2017 vp

Ja mitä tulee tähän varhaiskasvatukseen, niin olen eniten huolissani niistä lapsista, jotka eivät saa varhaiskasvatusta lainkaan. Esimerkiksi 4-vuotiaiden osalta Suomessa osallistumisaste varhaiskasvatukseen on vain vähän päälle 70, kun se muissa Pohjoismaissa on lähempänä 100:aa kuin 90:ää. Suomessa osallistutaan poikkeuksellisen vähän varhaiskasvatukseen, lapsen oikeus varhaiskasvatukseen ei toteudu, ja muun muassa siitä syystä hallitus alentaa ensi vuonna varhaiskasvatusmaksuja tuntuvasti, erityisesti pieni- ja keskituloisilta, 6 700 perhettä [Puhemies koputtaa] pääsee maksuttoman varhaiskasvatuksen piiriin [Timo Heinonen: Tämä kuulostaa hyvältä!] ja lapset palvelun piiriin.

16.43 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! "Mikä pelastaisi syrjäytymisvaarassa olevan nuoren?" Tämä oli se kysymys, jota sivistysvaliokunta vuosia sitten kuuli. Kysyin sitä kymmeniltä maan parhailta asiantuntijoilta, ja vastaus oli aika yllättävä ja konkreettinen: se, että jos olisi yksi kaveri. Mitä haluan tällä kertoa? Sen, että kysymys ei ole pelkästään siitä, mitä politiikalla voidaan tehdä, vaan paljon muusta, yhteiskunnan arvoista. Ollaan ehkä vähän väärää puuta haukkumassa, jos tässä huudetaan resursseja — etenkin nyt, kun hallitus on korjannut etsivän nuorisotyön määrärahat, laittanut paljon panoksia tähän suuntaan. Mutta mitä puuta pitäisi haukkua? Toimintatapojen uudistuksia pitää vaatia: kolmannen sektorin vahvempaa osallistumista. Ja siitä minäkin kysyn: Hallituksen kärkihanke on lapsi- ja perhepolitiikan muutosohjelma, jossa siis yhdistetään palveluita kouluihin, esimerkiksi neuvolapalveluita, perheitten tukipalveluita. Missä mennään, ministeri Saarikko?

16.44 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta kysyjä on aivan oikeassa siinä, että ehkä joudummekin katsomaan tämän kysymyksen äärellä ei vain sitä, kuinka paljon käytämme rahaa, vaan sitä, miten on mahdollista, että yksittäinen perhe voi saada useiden kymmenien eri ammattilaisten apua mutta kukaan ei katso kokonaisuutta tai kukaan ei kysy perheeltä, mitä he varsinaisesti tarvitsisivat.

Ja tämän ongelman äärelle päätyi hallituksen lapsi- ja perhepolitiikan muutosohjelma, jonka pääasiallinen tavoite ja ydin on nyt se, että jokaisessa 18 tulevassa maakunnassa valmistellaan nyt perhekeskusajattelua, jossa neuvolan ympärille muodostetaan moniammatillinen osaaminen, niin erityistä tukea vaativien perheiden asioista kuin toisaalta kolmannen sektorin matalan kynnyksen palveluista. Kaikkein varmimmin tämä onnistuu silloin kun hallinnon tasot — oli kysymyksessä kotikunta ja tuleva maakunta tai ministeriöt yhdessä — katsovat samaa lasta ja perhettä kokonaisuutena siten, että palvelut lähtevät koulusta ja varhaiskasvatuksesta käsin — joka itse asiassa kohtaa jokaisen suomalaisen [Puhemies koputtaa] lapsen paljon useammin kuin vaikkapa neuvola — ja sinne viedään.

16.45 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tiedetään, että Suomi jakautuu kahtia, ja tiedetään, että tämä aiheuttaa suuren uhan sisäiselle turvallisuudelle, kansanterveydelle, kansantaloudelle, niin kysyn uudestaan ja nyt kohdistan kysymyksen suoraan valtiovarainministeri Petteri Orpolle: aikooko hallitus tehdä korjausliikkeen budjettiesitykseensä puuttuakseen nuorten putoamiseen koulutuksesta ja työelämästä? Hallitus puhuu paljon kauniita asioita uudistuksista, joita toki tarvitaan, mutta hallitus kieltäytyy puhumasta rahasta. Nyt on kysymys rahasta, siksi kohdistan kysymyksen valtiovarainministerille suoraan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2017 vp

16.45 **Valtiovarainministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ilmeisesti edustaja Aalto ei ole vielä ehtinyt tutustumaan budjettiesitykseen. Siellä on lukuisia panostuksia nimenomaan syrjäytymisvaarassa olevien nuorten auttamiseen, joita ministeri Grahn-Laasonen kävi täällä läpi, esimerkiksi tuhannen koulutuspaikan lisääminen ja Ohjaamo-toiminnan vakinaistaminen ja useita muita asioita. Mikä on kuitenkin oleellista ja mitä ei pidä vähätellä, ovat ne suuret uudistukset, joita tehdään koulutusjärjestelmään: muun muassa toisen asteen reformi on erittäin iso asia, [Eduskunnasta: Leikkaukset! — Isot leikkaukset!] jolla pyritään estämään, ettei meillä olisi tulevaisuudessa uusia syrjäytyneitä nuoria, tai peruskoulu-uudistus, joka on viety läpi, tai varhaiskasvatuksen mahdollistaminen yhä useammalle. Hallitus tekee todella paljon koulutuksen rintamalla tällä hetkellä. [Ville Niinistö: Leikkauksia!] Olemme saaneet sen leikkaamisen ajan jäämään taakse, ja nyt olemme pystyneet myöskin tekemään kohdennettuja panostuksia. Varmaan se harmittaa teitä, mutta niin me nyt vain olemme tehneet.

Kysymyksen käsittely päättyi.